

جمهوری اسلامی ایران
مجمع شورتی فقهی شورای نگهبان

بیت

شماره: ... ۹۰/ف/۵۴۲
تاریخ: ... ۱۳۹۱/۰۶/۲۷
پیوست: صلوات

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم

بدینوسیله گزارش جلسه ششصد و دوم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۹۱/۶/۲۵ مشتمل بر رسیدگی به نامه دیوان عدالت اداری ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: رسیدگی به نامه دیوان عدالت اداری مبنی بر دادخواست جناب آقای عبدالرزاق یاسری مبتنی بر ادعای خلاف شرع بودن ماده ۳ تصویب‌نامه شماره ۱۶۷۲ مورخ ۱۳۴۶/۲/۴ هیات وزیران.
بررسی: مصوبه مورد شکایت خلاف شرع دانسته شد.

توضیح این‌که تملک مجانی زمین‌های مردم بدون رضایت آنان - ولو برای حریم راه‌ها و جاده‌ها - خلاف شرع می‌باشد و هر قانونی که متضمن این مطلب باشد - از جمله بند ۸ ماده ۲۹ قانون برنامه عمرانی چهارم کشور و تبصره ۵۶ قانون بودجه سال ۱۳۴۳ کشور و بند ۹ ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۵۱ کل کشور - خلاف شرع بوده و باطل می‌باشد.

و در مورد تصویب‌نامه مورد شکایت، هرچند مصوبه فقط حریم را مشخص نموده است و معنای تعیین حریم - فی حد نفسه - این نیست که زمین‌های مردم مجانا از آنان گرفته شود لکن با توجه به ذیل نامه معاون دفتر امور حقوقی دولت و بند ۵ نامه معاون راهداری و هماهنگی امور استان‌های وزارت راه و ترابری که در آن نامه‌ها اختیار حریم دانستن راه‌ها و جاده‌ها برای دولت ملازم با حق ارتفاق دولت دانسته شده که دولت، بهایی را در مقابل این زمین‌ها به مالکین اصلی آن‌ها نمی‌پردازد. بناءعلیه در مورد تصویب‌نامه مورد شکایت نیز بحث حق ارتفاق و اخذ مجانی زمین‌ها از مردم مطرح می‌گردد و لذا خلاف شرع می‌باشد و حتی بر دولت اسلامی لازم است حقوق ضایع شده مردم نسبت به سال‌های گذشته را نیز جبران نماید زیرا زمین‌های مالکین شرعی و قانونی غصبا از آن‌ها اخذ شده، در اختیار و سلطه دولت قرار گرفته است.

مضافاً این‌که بر اساس تبصره ۵۶ قانون دائمی بودجه سال ۱۳۴۳ (مورد اشاره در نامه معاون دفتر امور حقوقی دولت) دولت تنها موظف به پرداخت خسارات مالک اعیانی زمین‌ها می‌باشد و مفهوم آن عدم لزوم پرداخت قیمت خود زمین‌ها است که این تبصره نیز خلاف شرع و باطل بوده و شاهدی دیگر بر خلاف شرع بودن تصویب‌نامه مورد شکایت می‌باشد.

در خاتمه نظر دیوان عدالت اداری را به نامه جناب آقای دکتر حدادعادل رئیس وقت مجلس شورای اسلامی به شورای محترم نگهبان در مورد حریم راه‌ها و جواب فقهای محترم آن شورا به نامه مذکور جلب می‌نمائیم.

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان